Rubai

İki Aylık Rubai ve Şiir Kültürü Dergisi
Sayı: 6 • Kasım/Aralık 2021

Bir Rubai Bir Çeviri |
Şair Cahit Koytak |
Bir Edip Olarak Azmi Güleç |
Dîvâne Rüşdî Efendi'nin Rubâîleri |

Rubai

İki Aylık Rubai ve Şiir Kültürü Dergisi
Sayı: 6 • Kasım/Aralık 2021

www.rubaidergisi.com

Yayın Yönetmeni : **Ahmet Ziya Kahraman**
Yayın Danışmanı : **Tacettin Şimşek**
Son Okuma : **İbrahim Duran**
Web Geliştirici : **Adil Bayram**

Kapak : Zonaro (SSM)

Şiirlerin ve yazıların sorumluluğu şair ve yazarlarına aittir. Tanıtım ve tahlil amacıyla kullanılacak küçük bölümler dışında dergi iktibas edilmemelidir. Her hakkı mahfuzdur.

Gökkuşağı Olsun

Rubainin Değerli Dostları,

Altıncı sayımızla huzurunuzdayız, çok şükür!

Tematik bir derginin ömrünün on iki aya yaklaşması yayımlayanlar için de, okurlar için de ilginç bir deneyim olmalı. Konunun asıl şaşırtması gereken, "21. yüzyılın ilk çeyreğinde hâlâ mı rubai? Geleneğe sadece nazım biçimiyle değil, vezniyle de yaslanma konusundaki bu ısrar neden?" sorularının cirit attığı kimi modern/postmodern zihinler midir acaba?

"Arif Nihat Asya ve Bekir Sıtkı Erdoğan'ın en önemli ortak özelliği nedir?" diye sorulsa ilk akla gelen belki de millî duyarlılıklarıdır. Ancak iki şairin asıl benzerlikleri aruzu, heceyi ve serbest nazmı aynı ustalıkla kullanabilmeleridir. Serbest tarzın eşsiz örnekleri olan Arif Nihat'ın Naat'i ve Bekir Sıtkı'nın Marya'sı ortadadır. Her iki isim de aruzla kalem oynattıkları rubai nazım şeklinin son büyük şairleridir. Arif Nihat "Dağlar", "Fetih Marşı", "Sanat"; Bekir Sıtkı "Hancı", "Kışlada Bahar", "Ayaklar Altında" gibi şiirlerinde heceyi yıldızlara uçururlar. Bu çizgide bayrak şairimizin *"Birdir derim, nesir, hece, serbest vezin, aruz... / Sen öyle söyle duygunu; ben böyle söylerim."* dizeleri kucaklayıcı / kuşatıcı bir tavrı yansıtır.

Şairi seçeneksiz bırakmak değil, ona özgürce kanat çırpacağı bir gökyüzü sunmak gerekir. Bize siyah beyaz bir edebiyat iklimi değil, rengârenk bir dünya yakışır. Bu dünya neden gökkuşağı gibi olmasın?

Rodrigo'nun gitar konçertosunu dinlemek, Kevser Hanım'ın nihavent longasına kulak vermekle çelişki oluşturmuyorsa; piyano çalmak, bağlama çalmaya ya da ney üflemeye mani değilse gelenekle akrabalık kurmakla modern şiirin denizlerinde kulaç atmak da birbiriyle çelişmez. Önemli olan farklı anlayışları harmanlayıp kimseyi ötekileştirmeden sağlıklı bir terkibe gidebilmektir. Zenginlik budur. Bırakalım, sular aksın, yatağını bulsun. Neşet Ertaş da olsun hayatımızda, Amir Ateş de, Sezen Aksu da...

Bugün son sözü eczacı, müzisyen, ses sanatçısı, şair ve yazar Memduh Cumhur (1947-2018) söylesin:

Daldıkça bu âlemde derinden derine
Söz mülkünü seçtim nice mülkün yerine
Kalbim ve lisanımla ulaştır Rabbim
Ecdadımızın veciz rubailerine

Yeni sayımızda buluşmak ümidiyle.
Bismillah.

Bir Edip Olarak Azmi Güleç

Tayfun Haykır

> Şiir benim için ne bir geçim, ne bir şöhret, ne de alkış vasıtasıdır. Gerçek sanatın ışığı altında Türklüğe faydalı olmaktır.

Şairliği

Azmi Güleç, edebiyat dünyasında daha çok şair kimliği ile tanınmıştır. Kendisi, şiire olan ilgisini şu cümleyle açıklar: "Şiir benim için ne bir geçim, ne bir şöhret, ne de alkış vasıtasıdır. Gerçek sanatın ışığı altında Türklüğe faydalı olmaktır."1 Edebiyat dergilerinde şiirler yayımlamaya başlaması üniversitede okuduğu yıllara dayanır. Yayımlanmış ilk şiirine Kürşad dergisinin Nisan 1947 tarihli 1. Sayısının 14. sayfasında "Gülahmedoğlu Azmi" imzasıyla rastlanılır.

Şiir içeriği bakımından hem tarihî kişilik olan Kürşad'la ilgilidir hem de aynı adaki derginin ilk sayısında yayımlandığı için dergiye yazılan bir güzelleme olarak değerlendirilebilir. Bu tarihten yani 1947'den 1971'e kadar neredeyse hiç ara vermeden edebiyat dergilerinde Azmi Güleç imzalı şiirlerin yayımlandığı görülür.

Şiirlerin yer aldığı süreli yayınların ortak özelliği ise milliyetçi ve maneviyatçı ya-

yın politikasına sahip dergiler olmasıdır. Bu dergilerden öne çıkanlar şöyle sıralanabilir: Kürşad, Orhun, Orkun, Türk Dili, Türk Yurdu, Gurbet, Serdengeçti, Defne, Filiz...

Azmi Güleç, dergilerde yayımlanan şiirlerini 1952-1970 yılları arasında çıkardığı altı kitapta bir araya getirir. Fakat kitaplarına dâhil etmediği şiirleri de vardır.

Süreli yayınlar üzerine yapılan tarama sonucunda otuz dört şiirini kitaplarına almadığı -şimdilik tarafımızdan- tespit edilmiştir. Kendisinin yakın arkadaşlarından Prof. Dr. Necmeddin Sefercioğlu, Azmi Güleç şiirlerinin dört başlık altında toplanabileceğini ifade etmektedir:

- Hamasi şiirler
- Destanlar
- Lirik şiirler
- Rubailer (2017: 234)

Azmi Güleç'in şiirlerinin adedi; kitaplarına girenler yüz elli iki, girmeyenler otuz dört olmak üzere toplam yüz seksen altıdır. Şairin almış beş şiiri mükerrerdir yani bu şiirler farklı şiir kitaplarında veya süreli yayınlarda birden fazla kez yayımlanmıştır. Bu şiirlerin bazılarında değişiklikler yapıldığı dikkat çekmektedir. Şair hem aruz, hem hece ölçüsünü kullanmış bunun yanında serbest şiirlerde kaleme almıştır. Kullandığı nazım şekilleri arasında rubai öne en çok çıkandır. Ayrıca gazel, koşma, şarkı, taşlama gibi geleneksel ve Batı'dan geçen nazım şekillerini de kullanmıştır. Azmi Güleç'in şairliğinin zaman

içindeki ilerlemesi ve değişimine bakıldığında hamasi, millî içerikli şiirlerden şahsi arzulara ve yalnızlığa doğru bir gidişin/yönelişin olduğu görülecektir. Bunun başlıca iki nedeninden ilki şairliğe genç yaşta başlaması ve sahip olduğu dünya görüşünü daha yüksek perdelerden dile getirme arzusu, ikincisi ise mutsuz geçen ve ayrılıkla sonuçlanan iki evlilik, ardından gelen bunalımlı yalnızlık hissidir.

Tüm bunlara ek olarak Azmi Güleç'in şiirlerinde dikkat çeken bir ayrıntı şiirlerini dergilerde yayımlarken çevresindeki önem verdiği kişilere ithaf etmesidir.

Fakat aynı şiirleri kitaplarına alırken bu ithafları -ikisi hariç- kaldırmıştır2. Onun böyle davranması içine düştüğü yalnızlık psikolojisiyle ilişkilendirilebilir.

Azmi Güleç'in 1952-1970 yılları arasında yayımladığı altı şiir kitabı sırasıyla şunlardır:

Yemin: Azmi Güleç'in ilk şiir kitabı olan Yemin, 1952 yılında İstanbul'da yayımlanmıştır. Şair, bu şiir kitabını yayımlarken "Gülahmedoğlu Azmi" imzasını kullanır. Bundan dolayı birçok kaynakta şairin eserleri sıralanırken Yemin'den söz edilmemiştir. Kitapta yirmi üç şiir vardır. Bu şiirlerin tamamı vatan ve millet sevgisi üzerine kaleme alınmıştır. Sekiz şiir mükerrerdir. Bu sekiz şiir Yemin'den önce ve sonra Kürşad, Orkun, Filiz adlı dergilerde ve şairin Fetih Yıldızı, Ağustos Güneşi isimli şiir kitaplarında yayımlanmıştır.

Fetih Yıldızı: Azmi Güleç'in ikinci şiir kitabı Fetih Yıldızı, 1958 yılında Ankara'da Nur Yayınevi tarafından yayımlanır. Şair bu eserini İstanbul'un Fethi'nin 505. yıldönümü münasebetiyle yayımlamıştır. Eser, İstanbul'un Fethi ve Fatih Sultan Mehmet'e yazılmış bir destan kitabıdır. Fatih'e verilen "Necmü'l-Fetih" unvanından dolayı, kitaba bu ad verilmiştir. Her biri destanın bir parçası olan şiirler yirmi farklı başlık altında toplanmıştır. Şiirler aynı ölçü ve nazım biçimiyle değil, anlatılan sahnenin durumuna uygun tercihler doğrultusunda nazmedilmiştir. Bu başlıklar fethin gerçekleşiş kronolojisi esas alınarak oluşturulmuştur. Tarihî olayların anlatıldığı ve kişilerin konuşturulduğu şiirlere bakıldığında Azmi Güleç'in fetih hakkında yeterli düzeyde tarihî bilgi sahibi olduğu ayrıca dikkat çekmektedir. Kitaptaki şiirlerden dördü mükerrerdir.

Kapısız Sokaklar: Şairin 1963 yılında çıkardığı üçüncü şiir kitabıdır. Orhun Basımevi tarafından Ankara'da basılıp yayımlanır. Kitap yirmi altı şiirden oluşmaktadır. Bu şiirlerden on beşi mükerrerdir. Kapısız Sokaklar, şairin ilk iki şiir kitabından tamamen farklı bir içeriğe sahiptir. Azmi Güleç, bu kitabıyla birlik-

te manzume yazarlığından şairliğe geçmiştir, denebilir. Daha ferdî meselelere yönelen ve içten bir üslupla yazılan şiirlerde aşk, yalnızlık, hayat karşısında yenilgi, geçmişe özlem, yaşama sevinci, tabiat, büyük şehirde yaşanan kimsesizlik hissi şiirlerin temaları arasında öne çıkanlardır. Ayrıca daha önceki şiirlerin merkezini Turancı Türklük anlayışı oluştururken bu kitapla birlikte daha yumuşak ve hisli bir memleket sevgisinin dizeleştiği dikkat çeker. Bununla birlikte Kapısız Sokaklar'daki "Cyrano de Bergerac"3 adlı şiirinde açıkça görüldüğü üzere Batı medeniyetine ait konu ve imgeler, Azmi Güleç tarafından kullanılmaya başlanır. Azmi Güleç, ileriki yıllarda çok sayıda eser vereceği rubai türünün ilk örneklerine de bu kitabında yer verir.

Zamanların Ötesinde: Kapısız Sokaklar'dan dört yıl sonra 1967'de çıkardığı Zamanların Ötesinde Azmi Güleç'in dördüncü şiir kitabıdır. Eser, Defne Yayınevi tarafından hazırlanıp Ankara'da basılmıştır. Eserin "Bu kitabı, ömrüm boyunca gerçek insanlığını asla unutamayacağım şair dostum Mustafa Arif ARIK'ın aziz ruhuna armağan ediyorum."4 ithafıyla başlar. Bu kitaba ad olan şiir, Kapısız Sokaklar'ın son şiiridir. Şair bu şiiri genişleterek sekiz şiirden oluşan bir dizi şiir kaleme alır. Artık özel hayatında yaşadığı yenilgiler-

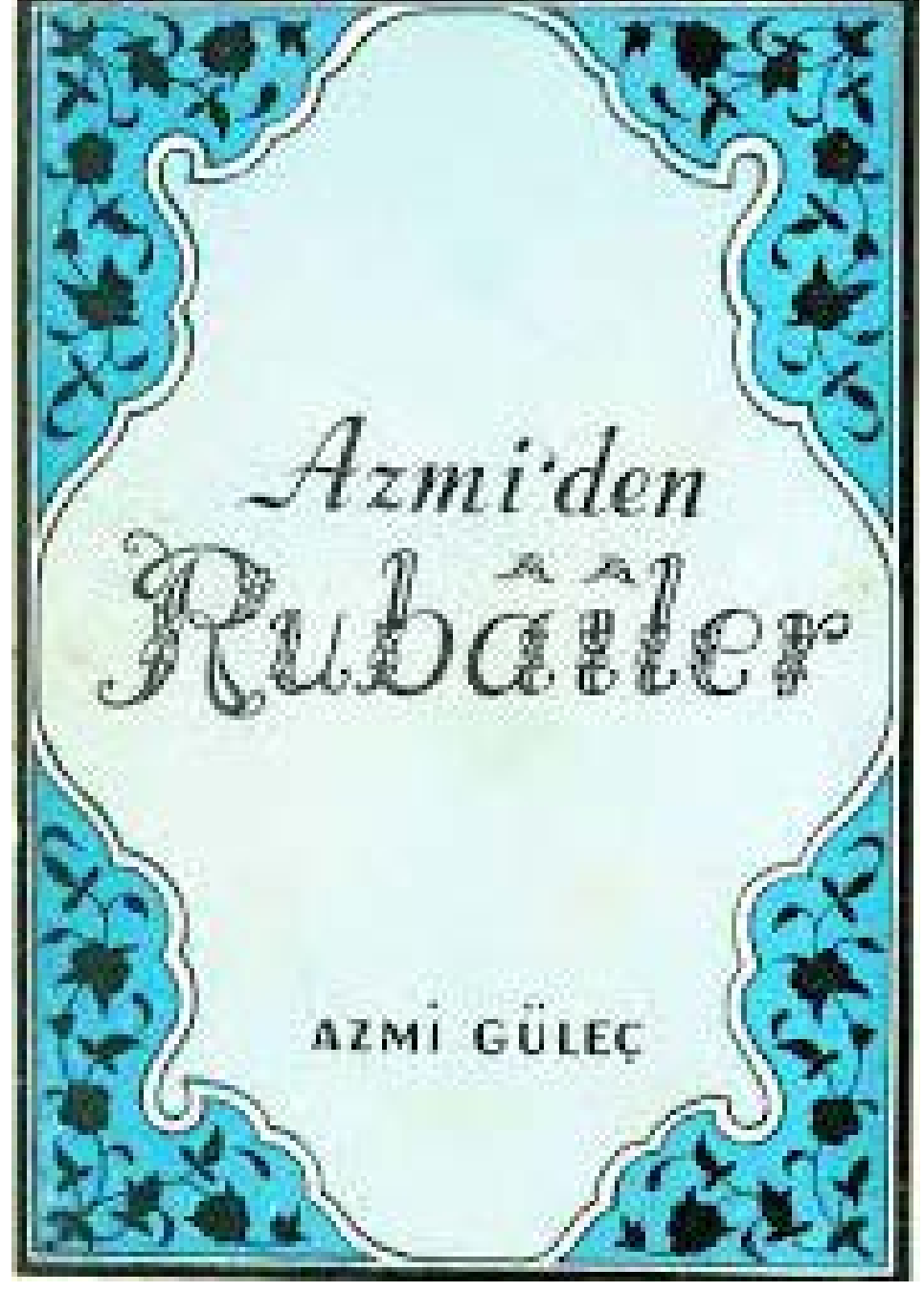

den bunalan şairin (yolunda gitmeyen iki evlilik ve sonrasında gelen alkol bağımlılığı) bulunduğu mekân, zaman ve şartlardan kaçıp kurtulma isteği "zamanların ötesinde bir zaman"a gitmek olarak şiirleşir. Bu arzu bir tür ölüm isteği olarak yorumlanabilir. Kitap yirmi bir şiirden oluşmaktadır ve bunların dokuzu mükerrerdir. İçerik ve söyleyiş açısından Kapısız Sokaklar'a benzeyen bir şiir kitabıdır. Diğer kitaplardan farklı olarak bu şiir kitabına Fikret Erkılıç, Gürbüz Azak, Nuray Tüzmen, Cemal Karamete ve Nüvit Polat tarafından sanatsal çizimler eklenmiştir.

Ağustos Güneşi: Malazgirt Zaferi'nin 896. yıldönümüne armağan olarak yayımlanan bu eser, şairin beşinci kitabıdır ve 1967'de Defne Yayınları arasından Ankara'da çık-

mıştır. On yedi şiirden oluşan eserdeki beş şiir mükerrerdir. Fetih Yıldızı'nda olduğu gibi kronolojik ilerleme düzenine uygun olarak şiirler kaleme alınmış ve bir destan vücuda getirilmiştir. Şiirlerin aralarında tarihî bilgilendirme sağlamak ve okurun şiirleri daha iyi kavraması için bazı bilgi paragrafları eklenmiştir. Ayrıca eser Nuran Divitçioğlu tarafından içeriğiyle örtüşecek şekilde "nefis bir surette" resimlenmiştir.

Azmi'den Rubailer: Azmi Güleç'in 1970 yılında yayımladığı altıncı ve son şiir kitabıdır. Hemen önceki iki kitabı gibi bu şiir kitabı da Defne Yayınlarından çıkmış ve Ankara'da yayımlanmıştır. Azmi Güleç, hem yaşadığı dönemde hem de vefatından sonra daha çok rubai şairi olarak tanınmıştır. Zaman içinde çeşitli edebiyat dergilerinde yayımladığı rubailerinden bir kısmını bu kitapta bir araya getirmiştir.

Edebiyatımızın büyük rubai yazarı Arif Nihat Asya, şairin yayımlanan bu kitabı için şu tarihi düşmüştür:

"Azmi'den Rubailer - Ebced'le tarih: 1970
Her rubai, onda bir mercan kadeh...
Sen de görsen dersin: 'Aldan hâlesi!'
Der bilenler: 'Şimdi bir Azmi Güleç
Vardır... Azmizâde'nin şehzadesi.' " (Güleç, 1970: 7)

Arif Nihat Asya'nın klasik rubaici Azmizâde Haleti Çelebi'nin varisi olarak gördüğü Azmi Güleç'in bu kitabında kırk rubai vardır. Bunların yirmi ikisi mükerrerdir. İlk yayımlarında bazı yakınlarına ithaf ettiği rubailerden -Ressam Necmi Şenel ithafı hariç- hiçbirinin başındaki ithaflar kitaba dâhil edilmez. Rubailerin konuları rindane aşk; Allah, insan, yurt ve tabiat sevgisi; ömrün geçiciliği, dünyanın faniliği, zamaneden şikâyet, kadere boyun eğiş ve barış olarak öne çıkmaktadır. Eser, Dr. Süheyl Ünver'in Turkish Desings adlı eserinden alınan ve Gürbüz Azak ile şairin oğlu Mengüç tarafından çizilen desenlerle süslenmiştir. Ayrıca Azmi'den Rubailer'de yer alan "Ederiz" (Beyhude değil aşk ile feryat ederiz) ve "Barıştan Yanayım" (Artık ne bahardan ne de kıştan yanayım) başlıklı rubailer, klasik Türk musikisi bestekârları Rüştü Eriç ve İsmail Akçapınar tarafından bestelenmiştir.

Kaynaklar

Etiz, M. N. (2011), Cumhuriyet Dönemi Mülkiyeli Şairler (Antoloji), İzmir: Mülkiyeliler Birliği İzmir Şubesi Yayını.

Güleç, A. (1952), Yemin (Gülahmedoğlu Azmi adıyla), İstanbul.

Güleç, A. (1970), Azmi'den Rubâîler. Ankara: Defne Yayınları.

Sefercioğlu, N. (2017), Tanıdığım Ünlü Türkçüler, Ankara: Altınordu Yayınevi.

(Kısaltılmıştır.)

(Tayfun Haykır, Şair Azmi Güleç'in Hayatı, Külliyatı ve Hakkında Yazılanlar, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, Cilt: 8, Sayı: 24, Kış 2019, ss.528-554)

CAHİT KOYTAK

(doğ. 29 Ocak 1949)

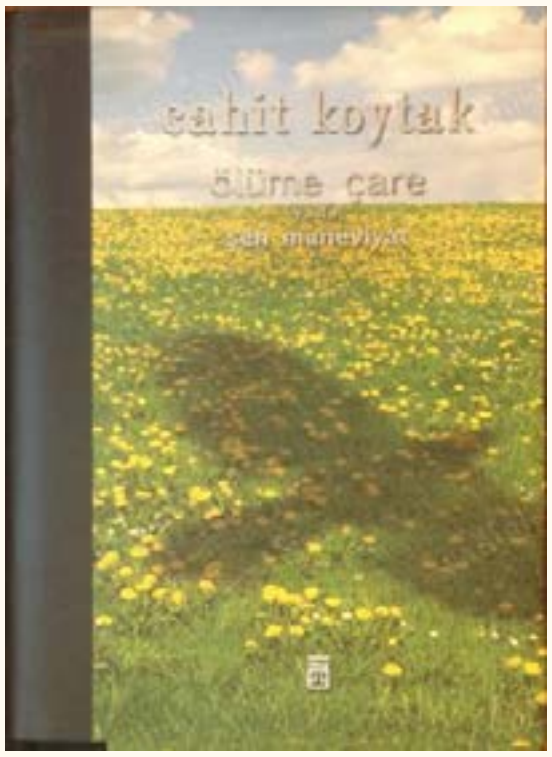

Şair, çevirmen.

İlk ve orta öğrenimini Erzurum'da tamamladı. 1973'te İstanbul Teknik Üniversitesi Kimya Fakültesi'ni bitirdi. Mezun olduktan sonra kısa bir süre mühendislik yaptı ve ardından ticarete başladı.

Şiirleri ilk olarak Sezai Karakoç'un Diriliş Dergisi'nde yayımlandı. Yedi İklim, Kayıtlar, Hece, Dergah, Defter, Merdiven Şiir gibi birçok dergide eserleri yayınlandı. 1988'de Türkiye Yazarlar Birliği tarafından "Yılın Mütercimi" seçildi.

2009 yılında, Pınar Yayınları'ndan Gazze Risalesi isimli şiir kitabı çıktı. 2010'da Timaş Yayınları'ndan, 3 cilt hâlinde, toplam 1100 sayfayı aşan Yoksulların ve Şairlerin Kitabı isimli eseri basıldı. Ocak 2011'de yine Timaş Yayınları'ndan ilk kitabı İlk Atlas'ın genişletilmiş baskısı çıktı.

2011 ve sonrasında Timaş Yayınları, şairin Yeni Başlayanlar İçin Metafizik, Cazın Irmakları ve Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat adlı kitaplarını basmıştır.

RUBAÎ

ömür boyu define aradın harabelerde,
define aradın ve buldun sonunda.
ama bölündün, dağıldın, kayboldun
inci, boncuk, şiir, nükte içinde!

DİLEK DÂİ ÖZCENGİZ

Tıp doktoru, şair.

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 1985 yılında mezun oldu. 1991 tarihinde Anesteziyoloji ve Reanimasyon uzmanı ünvanı alarak, aynı yıl yardımcı doçentliğe atandı.

1996 yılında doçent, 2005 yılında da profesör oldu. Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri'nde Psikolojik Danışma ve Rehberlik AD'da 2006 yılında yüksek lisans derecesi aldı. Mayıs 2016'da Sağlık Psikoloji Danışmanlığı alanında bilim doktoru ünvanı aldı. Şu ana kadar yayınlanmış 15 kitabı, ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlanmış 150'den fazla makalesi bulunmaktadır.

Halen Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Sağlık Hukuku Yüksek Lisans öğrencisidir. ÇÜTF Anesteziyoloji ve Reanimasyon öğretim üyesi olarak görevini sürdüren Özcengiz, aynı zamanda Sanko Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde "Sağlık Hukuku" dersleri vermekte ve Medimagazin Tıp Dergisi'nde köşe yazıları yazmaktadır. Evli ve bir erkek, bir kız evlat annesidir.

Evvelde sudan damla, biraz et ile kandık!
Dünyâda gülün rengine, âhengine kandık!
Gün geldi hüzün sardı gülerken bizi birden,
İçtik bu cihan derdini şerbet diye, kandık!

Çocuk ve Rubai

Tacettin Şimşek

Sevgili Arkadaşlar,

Bir soruyla başlayalım mı bugün? Aşağıdakiler bir rubainin kaçıncı dizeleridir?

Âşık gibiyim taze kaşar peynirine
Söyler misin anne yoksa ben fare miyim?

Efendim?

Üçüncü ve dördüncü dizeleri tabii ki. Neden peki? Çünkü rubailerin 1., 2. ve 4. dizeleri birbiriyle uyaklı/kafiyelidir. Bu iki dize birbiriyle uyaklı olmadığına göre kesinlikte 3 ve 4. dizeler. Tıpkı mânilerde olduğu gibi.

Kolay bir soruydu, kabul ediyorum. Bildiniz ve kocaman bir teşekkür kazandınız.

Rubaide birden çok kalıbın kullanılabildiğini daha önce söylemiştik. Dize sonlarında "kapalı kapalı açık açık kapalı" biçimindeki son beş hecenin bazen bir açık dört kapalı heceye dönüştüğünü biliyorsunuz artık. Bunu bir rubai üzerinde görüp hatırlayalım:

Yağmur Konuğum

Bir şarkıya başladık yavaştan yeniden
Sesler yağıyor sürekli yerden gökten
Tıklatma sabahleyin küçük penceremi
Akşam konuğum ol kapıdan gel lütfen

Birinci dize "yavaştan yeniden" (AKKAAK), ikinci dize "yerden gökten" (KKKK), üçüncü dize "küçük penceremi" (AKKAAK), dördüncü dize "kapıdan gel lütfen" (AAKKKK) biçiminde bitiyor. Yani son dört hecedeki iki açık hece de kapalı hece

oluyor. Bu tamam.

Bugün asıl üzerinde duracağımız konu, dize içindeki açık ya da kapalı hecelerin sırasının değişmesi, böylece yeni kalıpların elde edilmesi.

Rubainin ilk kalıbında heceler nasıl sıralanıyordu? KKAAKKAAKKAAK (13 hece)

Bir diğerinde nasıldı? KKAAKKAAKKKK (12 hece)

Şimdi "Bir şarkıya başladık" cümlesindeki yedi heceyi kapalılık açıklık yönünden gözden geçirelim: KKAAKAK

Fark ettiğiniz gibi ilk kalıptaki KKAAKK... olan hece dizilişi burada KKAAKAK... biçiminde değişti. Cümlemiz "Bir şarkıya başlardı" biçiminde olsaydı heceler ilk kalıptaki gibi sıralanacaktı.

İlk kalıbın ritmini "Beş beş yedi beş beş yedi beş beş yedi beş" olarak taklit ederken örnek verdiğimiz rubainin ilk dizesinin ritmini "Beş beş yedi beş sekiz sekiz beş yedi beş" biçiminde taklit edebiliriz.

Diğer dizeleri de siz inceleyin. Bu rubaide üç farklı kalıbın kullanıldığını göreceksiniz.

İyi okumalar dileğiyle şuraya bir rubai daha iliştirelim şimdi.

Sevgiyle ve sağlıklı kalın!

İlikle Kendi Düğmeni

Giysin diye verseler
minik çizmesini
Bekler
birinin yardım için gelmesini
Tavşanlar iliklesin
bugünden sonra
"Giymem"
dediğin gömleğinin düğmesini

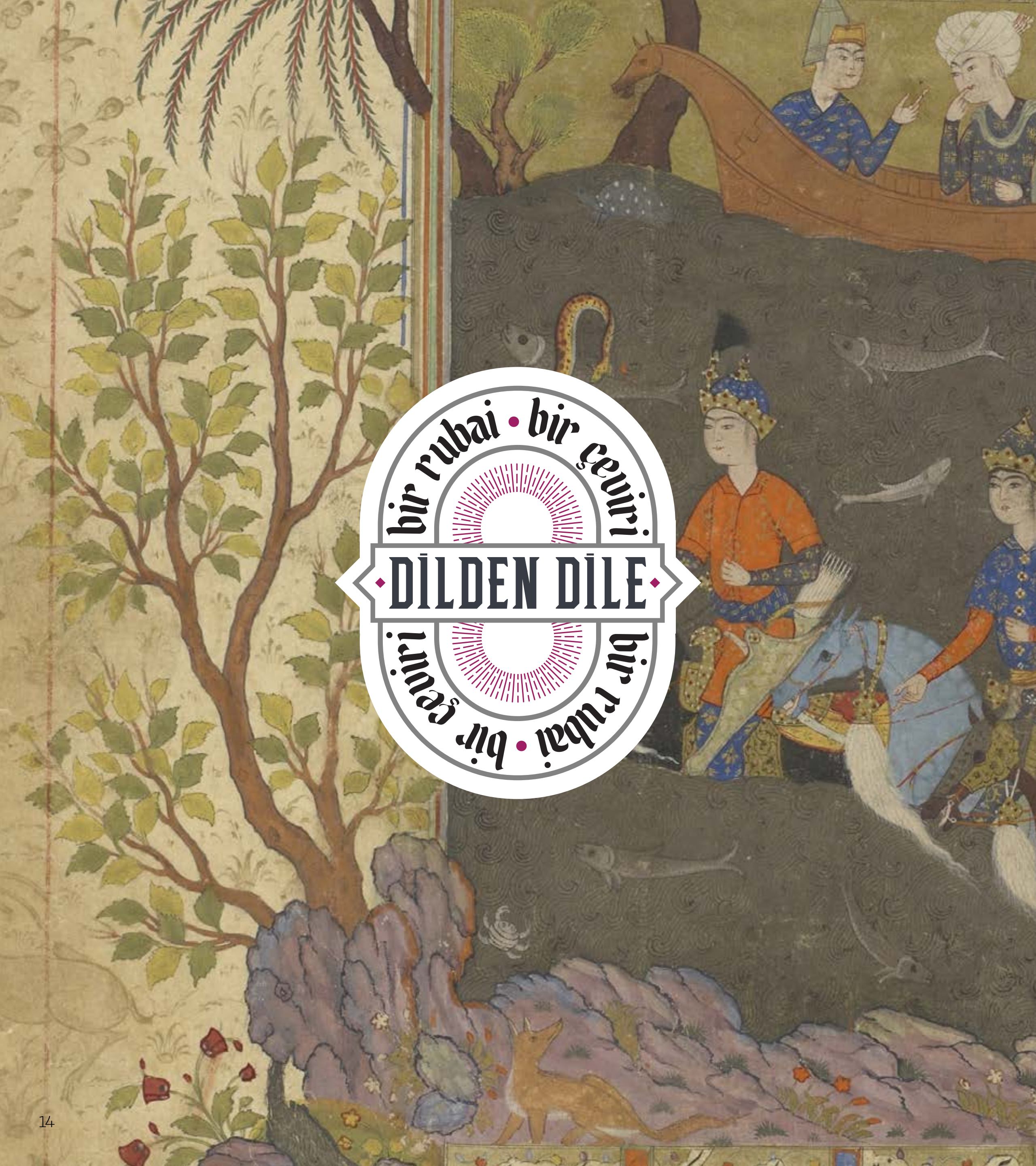
bir rubai • bir çeviri
DİLDEN DİLE
bir çeviri • bir rubai

با آن که دلم از غم هجرت خون است
شادی به غم توام ز غم افزون است
اندیشه کنم هر شب و گویم یا رب
هجرانش چنین است و صالش چون است

BİR RUBAİ

Bâ ân ki dilim ez gam-ı hicret hûn est
Şâdî be gam-ı to em zi gam efzûn est
Endîşe konem her şeb u gûyem yâ Rab
Hicrâneş çenîn est u sâleş çûn est

Rûdekî (öl. 941)

BİR ÇEVİRİ

Kalbim acıdan dönse de bir kan gölüne
Derdinle gelen mutluluğum fazla yine
Ben her gece kaygıyla derim yâ Rabbi
Hicranı eğer buysa onun vuslatı ne?

Tacettin Şimşek

Rubai Tamamlama

Bir önceki sayımızda yaptığımız rubai tamamlama çağrısına gelen cevaplar şöyle:

Tacettin Şimşek

Gönül Cezvesi

Kaynar mı gönül cezvesi iman yoksa?
İman büyütür hayali imkân yoksa
İstanbul'u baştan başa gezsek ve desek
Onlarca Sinan mı geçti burdan yoksa?

Hangi Boyut

Sordun mu bu dünya benim annem mi diye
Varlık dediğim tutku bahanem mi diye?
Bir kez daha sor suyla ateş dansında
Sevda bize cennet mi cehennem mi diye

Bu sayının tamamlanacak rubaileri ***Gelme Rüyası*** ve ***Gök Kubbe*** başlıklarını taşıyor. Vezin ve kafiye düzenine uyarak, konu bütünlüğünü gözeterek bu rubaileri tamamlamaya çalışınız.

Rubailerinizi bize rubaidergisi@gmail.com adresinden gönderebilirsiniz.

Gelme Rüyası

.....

Dilden dökülen efkâr olup gelseydim

.....

Toprak su ateş rüzgâr olup gelseydim

Gök Kubbe

Gök kubbe yıkılsın geri dönsün seferim

.....

Sen yoksan eğer haykırırım sonra yine

.....

İçimiz Yangın Yeri

Sevgili Turgut Aktaş için

Boylandı gönüllerde
senin sevgi tuğun
Masumluğu sendeydi
asil bir çocuğun
Yağmur gibi
damla damla çağlarken dün
Bir yangını başlattı bugün
yolculuğun

(öl. 11 Ekim 2021)

Sözde Kahraman

Farz et ki masal
yıldız olup aktığımız
Yıldızlara özlem duyarak baktığımız
Yok bizde o cevher
o cesaret
o cüret
Besbelli
yalandır gemiler yaktığımız

Sevda Denizi

Gölgen
yaralar diken koşulsuz terzi
Ardında bıraktığınsa
bir parmak izi
Kalbin de yıkansın diye
özlemlerle
Her gün açıyor bağrını
sevda denizi

Güzellik Dağıtan

Renkler yüreğindense
ıtır ruhundan
Özlem damıtır
söz damıtır ruhundan
Her nerde konaklarsa
muhabbet bırakır
Dünyaya güzellik dağıtır
ruhundan

Gölgeler

Boşlukta isen durma sarıl gölgelere
Her dem yeşeren rengi asil gölgelere
Sisten bir ateştir döner etrafında
Yûnus gibi pervane sayıl gölgelere

Mahcup

Zincirleri kırdıkça çözülmez miyim? Ah!
Bir kez gülüversen ölmez miyim? Ah!
Aslında hüzünler giyerek, kavrularak
Ben gelmeliyim karşına bilmez miyim? Ah!

Gül Şehri

Gül şehri sanıp her yere meyletme gönül
Gül şehrini bul yâd ele gel gitme gönül
Yıllarca dolaştın, oyalandın ne diye?
Dünya için İstanbul'u incitme gönül

Sen

İmza gibi tuğra gibi özgündün sen
İlk ebruya damlar gibi süzgündün sen
Bir vav gibi kıvrımlı eliften daha düz
Her bir ada bir gün gibi yüz gündün sen

Büyük Armağan

Rabbim, Sana hamdolsun, ne verdinse bana,
Geldimse, Senin lütfunla geldim cihana,
Sevmek ve sevilmek en büyük armağanın;
Paylaşmaya güç ver servetinden alana...

Kalbim Aşkınla Yanar

Bir kor alevin var ki, yanar ey Rabbim,
Kalbim seni aşkınla anar ey Rabbim;
Kendimde bölündüm sayısız parçaya;
Şahit buna, bağ, bahçe, pınar ey Rabbim!

Vefa Takvimi

EYLÜL EKİM AYLARINDA DOĞUM/ÖLÜM TARİHİ OLAN, RUBAİ YAZMIŞ ŞAİRLER

Rubai ailesi olarak

doğumunun **137.** yıl dönümünde **Yahya Kemal Beyatlı**'yı,

doğumunun **95.** yıl dönümünde **Bekir Sıtkı Erdoğan**'ı,

doğumunun **114.** yıl dönümünde **Asaf Hâlet Çelebi**'yi,

ölümünün **37.** yıl dönümünde **Ümit Yaşar Oğuzcan**'ı,

ölümünün **71.** yıl dönümünde **Orhan Veli Kanık**'ı,

ölümünün **7.** yıl dönümünde **A.Vahap Akbaş**'ı,

ölümünün **44.** yıl dönümünde **Cemal Yeşil**'i,

ölümünün **890.** yıl dönümünde **Ömer Hayyam**'ı,

ölümünün **7.** yıl dönümünde **Talât Sait Halman**'ı,

ölümünün **85.** yıl dönümünde **Leyla (Saz) Hanım**'ı,

ölümünün **748.** yıl dönümünde **Mevlâna Celaleddin**'i,

ölümünün **66.** yıl dönümünde **Muhyiddin Raif Yengin**'i rahmetle anıyor;

doğumunun **83.** yıl dönümünde **Hüsrev Hatemi**'ye sağlıklı bir ömür diliyoruz.

Dîvâne Rüşdî Efendi'nin Rubâîleri

Dr. Yasin ŞEN

Hayatı

Kaynaklarda Dîvâne Rüşdî Efendi'nin hayatı hakkında verilen bilgiler oldukça yetersizdir. Onunla ilgili bilgileri Mustafa Safâyî Efendi'nin Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâidi'i-Eşâr adlı tezkiresi, yine bu tezkireden özetlenmiş Kemiksiz-zâde Saffet Mustafa'nın Nuhbetü'l-Âsâr Fî-Ferâ'idi'l-Eş'âr adlı eseri, Sâlim Efendi'nin Tezkiretü'ş-Şuarâ'sı ve İsmail Belîğ'in Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr'ında buluyoruz.

Bu tezkirelerin verdiği bilgelere göre Rüşdî Efendi'nin asıl adı Mehmed'dir. İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Bekirzâde veya tezkireci Salim Efendi'nin ifadesiyle Bekir Ağazâde diye şöhret bulmuştur. Buradan hareketle babasının adının Bekir veya Bekir Ağa olduğu anlaşılmaktadır. Bekir Ağa'nın, bu "ağa" unvanından hareketle bazı önemli görevlerde bulunduğu düşünülebilir.

17. yüzyılda yaşayan 1022 şairin 307'si ilmiye mesleğine mensuptur. Mesleği belli olmayan 481 kişilik şair grubu sayılmazsa bu sayı döne-

min şairlerinin en çok ilmiye mesleğini tercih ettiğini göstermektedir (Kılıç, 1998: 202). Rüşdî de ilmiye mesleğine mensup şairlerdendir. Kaynakların belirttiğine göre o mülazım ve müderris olmuştur. Fakat onun hangi medreselerde görev yaptığıyla ilgili elimizde herhangi bir bilgi yoktur.

Rüşdî müderrislik görevinden azledilmiş, kırk yaşından sonra zihnî melekeleri zaafa uğramış, İstanbul'da bulunan Sivâsî-zâdeler Tekkesi'ne sığınmış ve burada inzivayı tercih etmiştir (Çapan 2005: 207). Bu hadiseden sonra şâir, Dîvâne Rüşdî Efendi diye tanınmaya başlamıştır. Şairin bu lakabı Dîvân'ın bazı yazma nüshalarında görülmektedir.

Rüşdî, kaldığı tekkede cezbe hâlindeyken vefat etmiştir (Özcan, 1989: 110). Kaynaklardan anlaşıldığına göre Rüşdî Efendi'nin cezbesi devamlı olmuş, o bu hâlden çıkamamıştır. Safâyî ve Sâlim Efendi, şairin 1105 (M. 1695) senesinde vefat ettiğini kaydetmektedir.

Eski kültürde insanların, vefat ettikten sonra genel olarak bağlı bulundukları dergâh, tekke, zaviye gibi yapıların içine, çevresine, haziresine defnedildikleri bilinmektedir. Rüşdî'nin Sivâsîzâdeler Tekkesi'nin haziresine defnedilmesinden ötürü onun bu tekkeye bağlı olduğu düşünülebilir.

Rüşdî'nin Hz. Peygamber sevgisiyle dolu bir şair olduğu özellikle naat türünde yazdığı kasidelerinden ve kaside nazım şekliyle kaleme alınmış miraciye ve mevlidinden anlaşılmaktadır. Dîvân'ın kasideler bölümü sadece Hz. Peygamber ve Ehl-i Beyt için yazılmış şiirlerden müteşekkildir.

Rüşdî'nin çevresi hakkında elimizde net bilgiler bulunmamaktadır. Fakat bazı manzumelerinde zikrettiği ve şiirlerine nazireler yazdığı Nâbî, Sabrî, Nazîf ve ölümüne tarih düşürdüğü Nedîm-i Kadîm gibi şairlerle yakınlık kurduğunu düşünmek mümkündür.

Eseri

Rüşdî'nin bilinen tek eseri Dîvân'ıdır. Kaynaklarda şairin başka herhangi bir eseri zikredilmemektedir.

Dîvân'ın bilinen dört nüshası vardır. Bu nüshalar Medine Ârif Hikmet Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Süleymaniye Kütüphanesi ve Millî Kütüphane'de bulunmaktadır. İstanbul Üniversitesi nüshasında H. 1090 (M. 1679/1680) yılına ait bir sah kaydı bulunmaktadır. Şair vefatından yaklaşık on beş sene kadar önce Dîvân'ını oluşturmuş gözükmektedir. Muhtemelen bu dönemde onun sağlığı yerindeydi. Safâyî de tezkiresinde "Cevâhir-i nazmın keşîde-i silk-i tedvîn ve dürârî-i sühanın muntazam-ı dürc-i tezyîn etmişdir." (Çapan, 2005: 207) diyerek Rüşdî'nin hayattayken Dîvân'ını ortaya koyduğunu söyler. Sâlim Efendi de tezkiresinde şairin mürettep bir Dîvân'ı olduğunu söylemektedir (İnce, 2005: 359).

Dîvân'da 11 kaside, 2 mesnevî, 503 gazel, 3 kıt'a, 13 rubâî yer almaktadır. Yaklaşık olarak 3750 beyitten oluşan Dîvân'da beş farklı nazım şeklinin örnekleri görülmektedir.

Rubâîleri

Burada bizim asıl söz konusu etmek istediğimiz husus, Rüşdî'nin bu yazı vesilesiyle ilk kez yayınlanacak olan rubâîleridir. Rubâî, Dîvân şiirinden günümüze kadar uzanan bir nazım şeklidir. (Dilçin, 2010: 350). Rubâî, Dîvân şiirin-

de daha çok bir tefekkür biçimi olarak karşımıza çıkmakta (Dilçin, 2010: 350) ve bu durum Rüşdî'nin rubâîlerinde de görülmektedir. Rüşdî, rubâîde ısrarcı olmamış, ancak zamanında oldukça rağbet gören bu nazım şekline de uzak kalmamıştır.

Ahrem kalıpları Türk şairleri tarafından pek kabul görmemiştir. Bu sebeple şairler âhengi sebebiyle ahreb kalıplarını tercih etmişlerdir. (Saraç, 2019: 407). Rüşdî Dîvânı'nda ahreb kalıplarıyla yazılmış 13 adet rubâî vardır. Bu rubâîlerde sevgili, geçen zaman, dikkatli hareket etme, sevgilinin yolunda yapılan fedakârlıklar, yaşanan kederler, feleğin rindlere zulmetmesi gibi hususlar konu edilmiştir. Şairin güçlü söyleyişler yakalayabildiği rubâîleri vardır. Onlardan biri şöyledir:

Erbâb-ı mahabbet geh olur deryâ-nûş
Bir katre-i kemterle ider gâhî hûş
Oldur reviş-i meşreb-i rind-i 'aşk
Meyden gehî huşyâr olur geh bî-hûş

Rubâîler, şairlerin düşünce dünyasını anlamada bize yardımcı olan nazım şekillerindendir (Saraç, 2019: 408). Bu nazım şeklinin anlamı teksif etmesinin ve şairlerin az mısra ile duygu ve düşüncelerini ifade etmek istemelerinin bunda etkili olduğunu düşünüyoruz. Rüşdî'nin aşağıdaki rübâîsi bizce bu açıdan bir örnek teşkil etmektedir:

Tarh itdi zamâne keyf ü kâr-ı dilümüz
Mihmân-gede-i gam oldı dâr-ı dilümüz
Sâkî-i felek def' idemez zerre kadar
Peymâne-i mihr-ile humâr-ı dilümüz

Rüşdî, rubâî vezinlerinden ahreb kalıplarını bir gazelinde (G. 275) kullanmıştır. Şeyhülislam Yahyâ gibi devrin bazı şairlerinde de görülen (Saraç, 2019: 410) bu hususiyet Rüşdî'nin Dîvânı'nda dikkat çeken bir özellik olarak yer almaktadır.

Rüşdî'nin rubâîleri aşağıda toplu olarak verilmiştir. Rubâiler, Rüşdî Dîvânı üzerine tarafımızdan hazırlanan (Şen, 2021) doktora tezinden alınmıştır:

RUBÂ'İYÂT

Vasf eyleyene dehânını dil-berden
Nakdîne-i bahşı yiter müzd-i sühan
Hoşdur o dahı olmaz ise hâtırı ger
Olursa kadir-şinâs erbâb-ı sühan

(Sevgilinin ağzını anlatmak isteyen birine onun sözleri bir lütuf olarak yeter. Eğer onun gönlü olmasa bile söz erbabının kadir kıymet bilmesi de hoştur.)

*

Kıl rast sözün togrı özün olma sakîm
Olsun revişün miyân-ı ümmîd ile bîm
Her yirde sükûn kec hareketden yegdür
Zîrâ ki kabûl itmez anı tab'-ı selîm

(Sözünü ve özünü doğru kıl. Yanlış yapma. Bu hayatta yaşayışın korku ile ümit arasında olsun. Her yerde sükûnet, yanlış hareketlerden iyidir. Üstelik selim bir akıl, yanlış hareketleri kabul etmez.)

*

İrişdi hazân geçdi o tâze çağlar
Kim şiddet-i rûzgârdan ebr ağlar
Fi'l-hâl 'acebdür ki geçer fasl-ı bahâr
Gülzâr-ı cihân nakş-ı dîger-gûn ağlar

(Sonbahar erişti. O taze zamanlar geçti. Zamanın/rüzgârların şiddetinden bulutlar ağlar. Şaşılacak şeydir ki, şimdi bahar faslıdır. Cihan bahçeleri ve başka türlü nakışlar ve güzellikler de ağlar.)

Tavrın göricek sîm-ile zerden geçdüm
Zevk-i hazar u renc-i seferden geçdüm
Olsam n'ola her kanda gidersen hem-râh
Serden geçdüm yolunda serden geçdüm
(Ey sevgili! Senin tavırlarını görünce gümüşle altından geçtim. Bir yerde barış içinde yaşamanın zevkinden ve seferin zahmetinden geçtim. Her nereye gidersem gideyim ben bu serden geçtim, serden geçtim.)
*

Geh bâri nevâziş it dil-i dânâya
Çignetme bizi bâre-i istiğnâya
Ey şâh-süvâr-ı 'işve besdür tutalum
Cevrün komamış tokunmaz şekvâya
(Ey sevgili! Bazen bu tecrübeli gönle iltifat et. Bizi istiğna yükünün altında çiğnetme. Ey işve atının binicisi! Farz edelim ki cevrin yeterlidir, o yine de şikâyete değmez.)
*

Âlâm-ile geldi dile ol denlü kelâl
Peymâne-i kâm ancak ider def'-i melâl
Baksak yine her biri 'acebdür ber-câ
Cünd-i gamı kılsa şâh-ı şevk istis'âl
(Elemlerle gönlüme bıkkınlık geldi. Ancak arzu kadehi benim kederimi def edebilir. Gam askerlerini şevk padişahı söküp atsa da şaşılacak olan şu ki, baksak yine onların her biri yerli yerinde durmadadır.)
*

Dil mansıb-ı âmâli niyâz itse muhâl
Tevcîhe sezâ görmegi gerdûn-ı hayâl
Çekse ne kadar müddet eger zahmet-i 'azl
Eyler yine bir dûna murâd îsâl
(Gönül, emellerinin erişmek istediği makamları ve hayal feleğinin kendisine yönelmesini niyaz etse de bu imkânsızdır. Bir kimse azil zahmetini ne kadar çekse felek yine bir alçak kimseye muradını gönderir de bana göndermez.)
*

Germ-âteş-i buhl eyledi gâyet tuğyân
Mahv oldı rutûbet-i gürûh-ı insân
İrişse kızgın felekden nem-i feyz
Hep geştime yağsa dür-i evânî-i bârân
(Cimriliğin sıcak ateşi yüzünden büyük bir tufan oldu. İnsanların bedenlerindeki rutubet, sıcak yüzünden mahvoldu. Bu kızgın felekten bir feyiz ıslaklığı erişse ve yağmurun testisinden inciler yağsa.)
*

Vaz'-ı sitem-âmîz-i sipihre her gâh
Hayretde kalur ehl-i dil itdükçe nigâh
Rindân-ı hıredmende gubâr-ı gam olur
Derd-i dili eyledükçe mukaddem âh
(Zulme bulanmış feleğin durumuna gönül ehli baktıkça her zaman hayrette kalır. Gönül derdiyle öncekilerin eylediği âhlar, anlayışlı rintler için gam sebebidir.)
*

Tarh itdi zamâne keyf ü kâr-ı dilümüz
Mihmân-gede-i gam oldı dâr-ı dilümüz
Sâkî-i felek def' idemez zerre kadar
Peymâne-i mihr-ile humâr-ı dilümüz
(Zamane, gönlümüzün keyfini ve ilgilendiği şeyleri bir kenara attı. Gönül yurdumuz gam misafirhanesi oldu. Felek sâkîsi, güneşin kadehiyle gönlümüzün sarhoşluğunu zerre kadar def edemez.)
*

Ol şem' olalı incinmez ârâ-yı nazar
Pervâne-sıfat oldı dile şu'le makar
Sundukca eser kılsa sabâ sûziş-i âh
Dâmânını şû'le-i şem'e çeker

(O, bir mum olduğundan beri düşüncelerim incinmez. Pervane gibi mumun alevi gönlümüzde yer edindi. Sabah rüzgârı, âhlarını ona sundukça bu, eser kılsa bile o mum gibi olan sevgili eteğini mumun alevine çeker.)

*

Gûş itmeyicek ne sürûr u handân
Bin nâle vü zâr itse hezâr-ı nâlân
Gördükçe olur zahmı füzûn dilde nola
Hâr ile keş-â-keş olsa hep kârı hemân

(Sevgili bizi dinlemeyince sevinç ve gülümseme nedir! İnleyen bülbül bin kere bağırıp feryat etse de dikeni görünce gönüldeki yarası büyür. Bu yüzden bülbül dikenle sürekli mücadele hâlindedir.)

*

Erbâb-ı mahabbet geh olur deryâ-nûş
Bir katre-i kemterle ider gâhî cûş
Oldur reviş-i meşreb-i rind-i 'aşk
Meyden gehî huşyâr olur geh bî-hûş

(Muhabbet ehli, bazen denizler gibi içer. Küçücük bir damlayla bile bazen coşarlar. Aşk rindinin meşrebi şöyledir: Onlar bazen şaraptan dolayı sarhoş olurlar bazen de o şaraptan akılları başına gelir.)

Kaynaklar:

ABDULKADİROĞLU, Abdulkerim (1999). İsmail Belîğ Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr, Ankara, AKM Yay.

ÇAPAN, Pervin (2005). Mustafa Safâyî Efendi Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idi'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks, Ankara, AKM Yay.

DİLÇİN, Cem (2010). Fuzulî'nin Şiiri Üzerine İncelemeler, İstanbul, Kabalcı Yay.

GÜZEL, Bilal (Haz.) (2018). Kemiksiz-zâde Saffet Mustafa Nuhbetü'l-Âsâr Fî-Ferâ'idi'l-Eş'âr, Ankara, TTK Yay.

İNCE, Adnan (Haz.) (2005). Salim Efendi Tezkiretü'ş-Şu'arâ, Ankara, AKM Yay.

KILIÇ, Filiz (1998). XVII. Yüzyıl Tezkirelerinde Şair ve Eser Üzerine Değerlendirmeler, Ankara, Akçağ Yay.

ÖZCAN, Abdulkadir (Haz.) (1989). Şeyhî Mehmed Efendi, Vekâyiü'l-Fudalâ, C. 2, İstanbul, Çağrı Yay.

SARAÇ, M. A. Yekta (2019). Klasik Edebiyat Bilgisi Belâgat ve Biçim-Ölçü-Kafiye, Ankara, TDK Yay.

ŞEN, Yasin (2021). Dîvâne Rüşdî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük), Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Rubai Kitaplığı

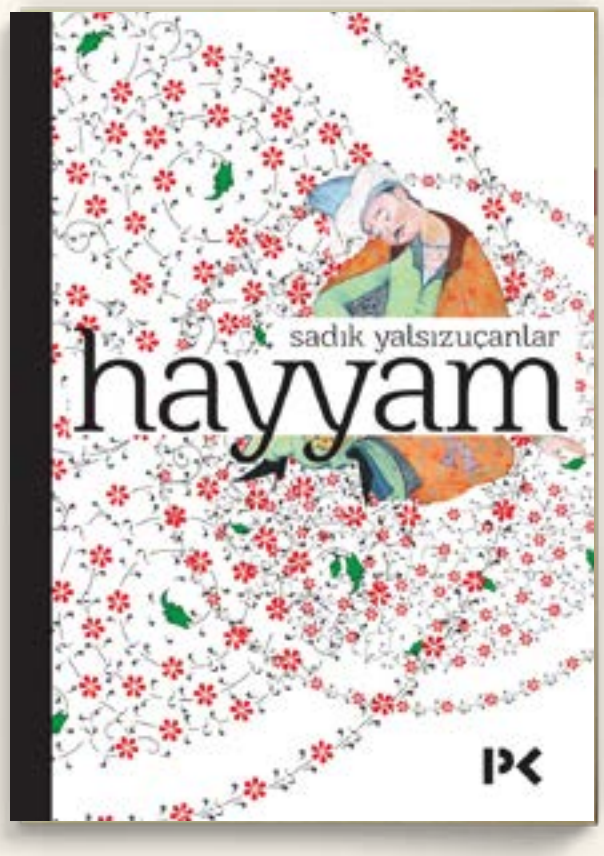

Hayyam

Yazarı : Sadık Yalsızuçanlar
Yayınevi : Profil Kitap
Basım Yeri : İstanbul
Basım Yılı : 2017
Sayfa Sayısı : 136
Türü : Roman/Anlatı

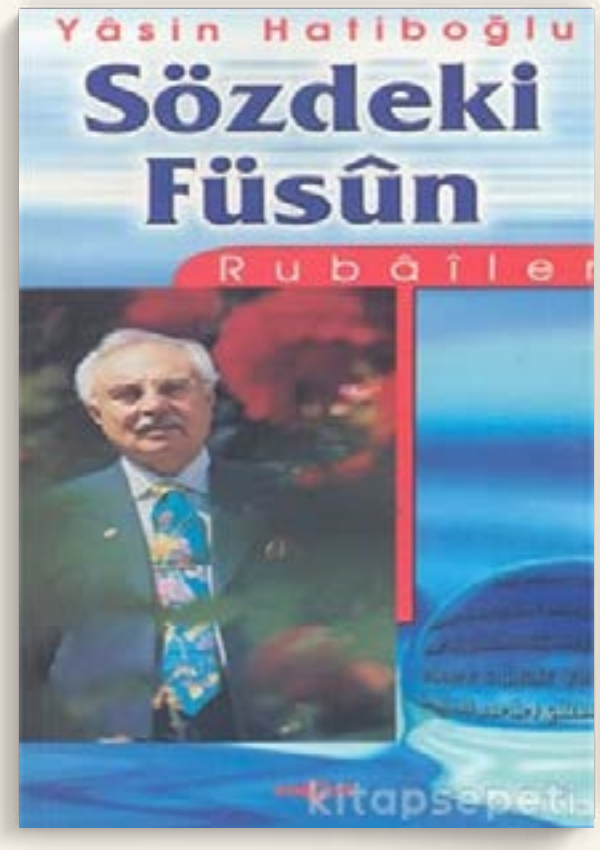

Sözdeki Füsûn: Rubailer

Şairi	: Yasin Hatipoğlu
Yayınevi	: Akçağ Yayınları
Basım Yeri	: Ankara
Basım Yılı	: 2000
Sayfa Sayısı	: 203

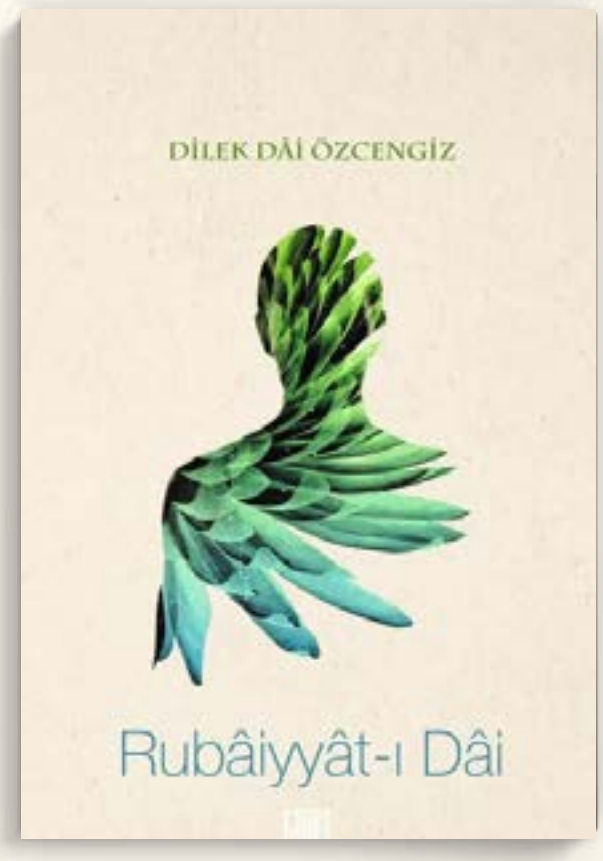

Rubâiyyât-ı Dâi

Şairi	: Dilek Dai Özcengiz
Yayınevi	: Palet Yayınları
Basım Yeri	: Konya
Basım Yılı	: 2021
Sayfa Sayısı	: 136

Rubailerinizin değerlendirilmesini ya da yayımlanmasını isterseniz aşağıdaki e-posta adresine gönderebilirsiniz.

Şiirle kalmanız dileğiyle...

rubaidergisi@gmail.com